

# **Etički kodeks o sprječavanju uznemiravanja i neprimjerenog ponašanja u audiovizualnoj produkciji**

## **I. Namjena Etičkog kodeksa:**

Etički kodeks utvrđuje poslovne principe i pravila ponašanja zasnovana na etičkim načelima u sveukupnom radnom okruženju. Njegova je svrha uspostaviti zajednički okvir vrijednosti koji potiče profesionalno, odgovorno i dostojanstveno ponašanje svih sudionika u procesu stvaranja audiovizualnog djela, a kako bi se prevenirala zlouporaba moći ili hijerarhijske nadređenosti prema podređenima u svrhu diskriminacije, nasilja ili spolnog uznemiravanja. Etički kodeks se vezuje uz projekte koji su sufinancirani sredstvima Hrvatskog audiovizualnog centra.

## **II. Ključne poruke:**

**Svaka osoba ima pravo raditi u zdravom i dostojanstvenom radnom okruženju.**

Sloboda i nadahnuće su temelj kreativnog procesa stvaranja audiovizualnih djela, a strahu i nesigurnosti u tom procesu nije mjesto. **Odgovornost za izgradnju takvog okruženja leži na svakom pojedincu osobno.**

## **III. Kontekst:**

Usvajanje Etičkog kodeksa predstavlja jamstvo svih uključenih u proizvodnju audiovizualnih djela da su posvećeni dobrobiti svojih suradnika kroz osiguravanje i održavanje uključivog i produktivnog radnog okruženja koje promiče međusobno poštovanje, integritet i profesionalno ponašanje. U tom je duhu sastavljen ovaj dokument. Uznemiravanje i zlostavljanje su ponašanja koja narušavaju jednakost i dobrobit na radnome mjestu. Poznato je da takva ponašanja imaju ozbiljne posljedice — mogu negativno utjecati na zdravlje, radni učinak i opći uspjeh pojedinaca. Stoga se uznemiravanje i zlostavljanje smatraju područjem zaštite zdravlja i sigurnosti na radu te se prema njima mora postupati ozbiljno i odgovorno.

## **IV. Definicije i pojmovi:**

- **Radno mjesto** je svako mjesto na kojem postoje radni odnosi ili odnosi producenta i osoba u poslovnom odnosu s producentom (zaposlenici, vanjski suradnici, partneri, dobavljači). Radnim mjestom se smatraju prilike tijekom službenih obveza izvan fizičkog radnog mjesta, kao što su putovanja na set i sa seta, ili sudjelovanje u društvenim aktivnostima koje organizira producent.
- **Uznemiravanje** je uvredljivo, omalovažavajuće ili prijeteće ponašanje usmjereno prema osobi ili grupi, a koje za cilj ili posljedicu ima povredu dostojanstva te stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja.

Ovo nepoželjno ponašanje može uključivati, ali nije ograničeno na:

- izgovorene riječi
- geste
- izradu, prikazivanje ili distribuciju pisanih riječi, slika ili drugog materijala.

Uznemiravanje može biti na temelju:

- spola
- rase
- etničke pripadnosti
- rodnog identiteta
- vjere
- uvjerenja
- seksualne orijentacije
- invaliditeta
- dobi
- društvenog ili imovinskog statusa
- ...

- **Uznemiravanje na temelju roda, spolno i seksualno uznemiravanje** su oblici rodnog i spolnog nasilja koji obuhvaćaju neželjena verbalna, neverbalna ili fizička ponašanja seksualne naravi ili druga ponašanja temeljena na spolu, a koja narušavaju dostojanstvo svih osoba na radnome mjestu. Spolno uznemiravanje može se očitovati u različitim oblicima – od relativno blagih komentara seksualne naravi do fizičkog nasilja.

**Verbalna** ponašanja rodno uvjetovane i spolne prirode mogu biti:

- neželjeni seksualni prijedlozi
- nagovaranja ili pritisci na spolne aktivnosti
- uporni prijedlozi za druženje izvan radnog okruženja (nakon što je jasno dano do znanja da nisu dobrodošli)
- uvredljive upadice
- dvosmislene primjedbe
- aluzije
- vulgarni/opsceni komentari.

**Neverbalna ponašanja** rodno uvjetovane i spolne prirode mogu biti:

- prikazivanje, bilo elektroničkim putem ili na druge načine, pornografskih ili seksualno sugestivnih slika, predmeta ili pisanih materijala te upućivanje seksualno sugestivnih gesta.

**Fizička ponašanja** rodno uvjetovane i spolne prirode mogu biti:

- neželjeni fizički kontakti i nepotrebno dodirivanje (od tapšanja ili štipanja, namjernog dodirivanja tijela druge osobe, do fizičkog napada ili prisiljavanja na fizički odnos).

**Seksualna ucjena** je ponašanje kod kojeg se odbijanje ili pristajanje na neželjeno seksualno ponašanje koristi kao osnova za donošenje odluka koje utječu na pristup radu. Ovakvo ponašanje najčešće uključuje zlouporabu ovlasti.

**Ponašanje temeljeno na spolu** odnosi se na ponašanje koje omalovažava, ismijava ili zastrašuje osobu zbog njezina spola, uključujući vrijeđanje, uvredljivo ili ponižavajuće obraćanje, komentare vezane uz izgled ili odijevanje. Takvo ponašanje može kod osobe izazvati osjećaj neugode i stvoriti negativno radno okruženje.

- **Zlostavljanje** (*bullying*) je ponavljano negativno ponašanje – od uvredljivih verbalnih komentara do fizičkog kontakta – koje psihološki, emocionalno ili fizički ozljeđuju ili izoliraju osobu koja ih trpi. Obično uključuje niz problematičnih ponašanja ili neki obrazac ponašanja s namjerom zastrašivanja, vrijeđanja i ponižavanja pojedinca ili grupe.
- **Mobbing** je oblik zlostavljanja koji provodi skupina, a ne pojedinac. Riječ je o društvenoj izolaciji i/ili psihološkom zlostavljanju osobe kroz kolektivne neutemeljene optužbe, ponižavanje, opće uznemiravanje ili emocionalno nasilje. Iako ga provodi skupina, mobbing uključuje i slučajeve kada pojedinac iz skupine vrijeđa, ponižava ili ismijava žrtvu putem šala ili drugih neprikladnih postupaka.

## V. Djelovanje

Osobe upoznate s Etičkim kodeksom primaju na znanje da:

- svaka osoba na radnom mjestu zaslužuje poštovanje
- svaka osoba ima dužnost suprotstaviti se uznemiravanju, zastrašivanju ili zlostavljanju
- svaka osoba koja svjedoči uznemiravanju, zastrašivanju ili zlostavljanju ima odgovornost reagirati u ime žrtve ako ona nije u mogućnosti govoriti u svoje ime
- svaka osoba ima dužnost, u svom dosegu, razvijati i njegovati komunikaciju i etička načela obuhvaćena Etičkim kodeksom i poticati pozitivno i podržavajuće okruženje

Produkcija se obvezuje Etički kodeks predstaviti svim svojim suradnicima i dobavljačima, bez obzira jesu li oni plaćeni ili ne, a koji sudjeluju i na bilo koji način doprinose stvaranju audiovizualnog djela koje se sufinancira sredstvima Hrvatskog audiovizualnog centra.

**Popis kontakata za pomoć žrtvama seksualnog uznemiravanja, seksualnog nasilja, mobbinga i drugih oblika nasilja (Zagreb i RH)**

|    | Institucija / udruga                                           | Područje                          | Vrsta pomoći                                                      | Kontakt                                        |
|----|----------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| 1  | Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja  | Cijela RH                         | Emocionalna i praktična podrška, informacije o pravima            | 116 006 (radnim danom 8–20)                    |
| 2  | B.a.B.e. – besplatna pravna i psihološka pomoć žrtvama nasilja | Cijela RH / Zagreb                | Pravna i psihološka podrška, savjetovanje                         | 0800 200 144; babe@babe.hr                     |
| 3  | Ženska pomoć sada – SOS telefon                                | Zagreb / cijela RH                | SOS linija za žene i djecu žrtve nasilja                          | 0800 655 222 (0–24); zenskapomocsada@gmail.com |
| 4  | Ženska soba – Centar za žrtve seksualnog nasilja               | Zagreb                            | Specijalizirana podrška preživjelim seksualnog nasilja            | 01 6119 444; savjetovaliste@zenskasoba.hr      |
| 5  | Autonomna ženska kuća Zagreb – savjetovalište i sklonište      | Zagreb                            | Savjetovanje i siguran smještaj za žene žrtve nasilja             | 0800 55 44; azkz@zamir.net                     |
| 6  | Duga-Zagreb                                                    | Zagreb                            | Sklonište i savjetovalište za žene i djecu žrtve nasilja          | 01 3831 777; duga-zagreb@duga-zagreb.hr        |
| 7  | Centar za žene žrtve rata – ROSA                               | Zagreb                            | Psihološka i pravna pomoć, posebno za seksualno nasilje           | 01 4559 142; rosa@rosa.hr                      |
| 8  | Psihološki centar TESA                                         | Zagreb                            | Psihološko savjetovanje i krizna pomoć                            | 01 4828 888; info@tesa.hr                      |
| 9  | Udruga MOBBING – pomoć žrtvama mobbinga                        | Zagreb / cijela RH                | Pravna i psihološka pomoć zbog zlostavljanja na radu              | 01 3907 301; udruga.mobbing@zg.t-com.hr        |
| 10 | Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova                     | Zagreb / cijela RH                | Prijave diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na osnovi spola | 01 4848 100; ravnopravnost@prs.hr              |
| 11 | Pučka pravobraniteljica (ombudsman)                            | Zagreb / cijela RH                | Pritužbe na kršenja ljudskih prava od strane tijela vlasti        | 01 4851 855; info@ombudsman.hr                 |
| 12 | Državni inspektorat – Inspekcija rada                          | Cijela RH                         | Prijave zlostavljanja / nepravilnosti na radu                     | 01 2375 100; pisarnica@dirh.hr                 |
| 13 | Pravna klinika Pravnog fakulteta u Zagrebu                     | Zagreb                            | Besplatna pravna pomoć                                            | 01 4811 320; pravna.klinika@pravo.hr           |
| 14 | Hrabri telefon za djecu i mlade                                | Cijela RH                         | Podrška djeci, uključivo u slučajevima seksualnog nasilja         | 116 111; hrabritelefon@hrabritelefon.hr        |
| 15 | Hrabri telefon za roditelje                                    | Cijela RH                         | Savjetovanje roditelja                                            | 0800 0800                                      |
| 16 | KBC Zagreb – Centar za krizna stanja i prevenciju suicida      | Zagreb                            | Krizna psihijatrijska pomoć 0–24                                  | 01 2376 470                                    |
| 17 | Udruga za podršku žrtvama i svjedocima (PZS) – ured Varaždin   | Varaždinska / Međimurska županija | Podrška žrtvama kaznenih djela                                    | 095 116 0066; varazdin@pzs.hr                  |

|           |                                                                    |                                                 |                                                   |                                          |
|-----------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------|------------------------------------------|
| <b>18</b> | <b>Udruga za podršku žrtvama i svjedocima (PZS) – ured Vukovar</b> | Vukovarsko-srijemska županija                   | Podrška žrtvama kaznenih djela                    | 032 639 333; pzs@pzs.hr                  |
| <b>19</b> | <b>Informativno pravni centar (IPC)</b>                            | Slavonski Brod / Sisak                          | Pravno i psihološko savjetovanje žrtava           | 035 448 533; info@ipc.com.hr             |
| <b>20</b> | <b>Udruga Brod – grupa za ženska ljudska prava</b>                 | Slavonski Brod                                  | Savjetovalište i SOS telefon                      | 035 449 180; udruga.brod1@gmail.com      |
| <b>21</b> | <b>HERA Križevci</b>                                               | Koprivničko-križevačka / Bjelovarsko-bilogorska | SOS telefon i savjetovalište                      | 048 711 077; info@udruga-hera.info       |
| <b>22</b> | <b>IRIS – sigurna kuća Bjelovar</b>                                | Bjelovar                                        | Sklonište i savjetovalište                        | 043 252 114; udruga.iris@gmail.com       |
| <b>23</b> | <b>CESI – SOS telefon Zagorje</b>                                  | Zabok / KZZ                                     | SOS telefon i savjetovalište                      | 049 639 281; sos@cesi.hr                 |
| <b>24</b> | <b>Dom za žrtve nasilja “Novi početak”</b>                         | Krapina / KZZ                                   | Smještaj i savjetovanje                           | 049 521 001; novi.pocetak@kzz.hr         |
| <b>25</b> | <b>Ženska grupa Karlovac “Korak”</b>                               | Karlovac / Ličko-senjska                        | Sklonište i SOS telefon                           | 047 600 392; zeka@ka.t-com.hr            |
| <b>26</b> | <b>Udruga žena NIT</b>                                             | Korenica / Ličko-senjska županija               | Savjetovalište i sklonište                        | 053 756 353; udruga.zena.nit@gmail.com   |
| <b>27</b> | <b>UZOR – Rijeka</b>                                               | Rijeka / Primorsko-goranska županija            | SOS telefon, savjetovalište i sklonište           | 0800 333 883; uzor@udruga-uzor-rijeka.hr |
| <b>28</b> | <b>SOS Rijeka – centar za nasilje</b>                              | Rijeka                                          | Psihološka i pravna pomoć, i za seksualno nasilje | 051 211 888; pomoc@sos-rijeka.org        |
| <b>29</b> | <b>Centar za građanske inicijative Poreč (CGI)</b>                 | Poreč / Istarska županija                       | Podrška žrtvama i svjedocima kaznenih djela       | 095 3500 733; cgiporec@cgiporec.hr       |
| <b>30</b> | <b>DELFIN – Pakrac</b>                                             | Pakrac / Požeško-slavonska i BBŽ                | Podrška žrtvama i svjedocima, savjetovalište      | 034 411 780; delfin.zamir@gmail.com      |
| <b>31</b> | <b>S.O.S. Virovitica</b>                                           | Virovitica / VPŽ                                | SOS telefon i savjetovalište                      | 033 721 500; sos.vt@email.t-com.hr       |
| <b>32</b> | <b>Centar za žene Adela</b>                                        | Virovitica / VPŽ                                | SOS telefon i savjetovalište                      | 044 888 888; info@centar-adela.org       |
| <b>33</b> | <b>Udruga ZvoniMIR</b>                                             | Knin / Šibensko-kninska i Zadarska              | Podrška žrtvama i svjedocima kaznenih djela       | 022 662 554; zvonimir@zvonimir.hr        |
| <b>34</b> | <b>DUGA – Zadar</b>                                                | Zadar                                           | Sklonište i savjetovalište                        | 023 332 059; udruga.duga@optinet.hr      |
| <b>35</b> | <b>DOMINE – Split</b>                                              | Split                                           | Pravna i psihološka podrška ženama                | 021 537 272; domine@domine.hr            |
| <b>36</b> | <b>Bijeli krug Hrvatske</b>                                        | Split / cijela RH                               | Opća podrška žrtvama, savjetovalište i SOS linija | 0800 63 29; bijeli.krug@gmail.com        |
| <b>37</b> | <b>B.a.B.e. – Sigurna kuća Vukovarsko-srijemske županije</b>       | Vukovar                                         | Smještaj i savjetovanje                           | 032 414 910; sigurnakucavsz@babe.hr      |
| <b>38</b> | <b>DEŠA – Dubrovnik</b>                                            | Dubrovnik / DNŽ                                 | Podrška žrtvama i svjedocima kaznenih djela       | 020 311 625; zip@desa-dubrovnik.hr       |